

Reakcija na tekst „Zašto je riječ islamofobija pogrešna?“, koji je objavljen na portalu „Mreža za izgradnju mira“, 23.03.2018.

Poštovani/a,

na portalu „Mreža za izgradnju mira“, 23.03.2018., objavljen je sporan tekst „Zašto je riječ islamofobija pogrešna?“, a koji je preuzet s bloga „Progresivna Bosna“. Naime, u tekstu se pojavljuje niz tvrdnji, koje ne samo da nisu utemeljene u stručnoj literaturi, niti se pri tome autor referira na određena djela ili autore, već se izrazito negativno govori o jednoj religiji, koja definira vrijednosni sistem miliona ljudi. Želeći da istakne kako je termin islamofobija pogrešan kada se stavlja u isti kontekst s rasizmom, homofobijom i antisemitizmom, autor teksta izjavljuje veoma problematičnu izjavu, nazivajući islam ideologijom. Ovakav narativ već odavno koriste grupacije i pojedinci koji žele islam prikazati kao nasilnu i militantnu ideologiju. Još veću zabrinutost stvara činjenica da je ovaj tekst prenijela Mreža za izgradnju mira na svom portalu, čiji su čitatelji/ce pripadnici različitih uvjerenja, uključujući i oni/e koji se deklarišu kao muslimani/ke i pripadnici/e su različitih vjerskih zajednica, te se dijeljenje ovog teksta može smatrati i uvredljivim i diskriminatornim.

Usto, stil pisanja značajno odstupa od kulture dijaloga koju njeguje otvoreno društvo, te unaprijed skrojeni zaključci za svakog slobodoumnog čitaoca/čitateljicu djeluju uvredljivo (npr. *Zvučalo bi čudno kada bi prišili riječ fobija uz ove ideologije, zar ne?*)

Stoga, javnosti nudimo argumente zašto određeni navodi iz teksta nisu korektni:

Navod: *Islam je ideologija, a povezati fobiju sa ideologijom je neuobičajeno. Tako nisu poznate fobije od socijalizma, nacizma, anarhosindikalizma itd. Zvučalo bi čudno kada bi prišili riječ fobija uz ove ideologije, zar ne?*

Pojam *ideologija* je višeznačan. Prema rječniku Oxford *Living Dictionary* ideologija je „sistem ideja i ideala, naročito onaj koji tvori osnovu ekonomske ili političke teorije ili politike“. Prema Filozofskom rječniku „ideologija je nauka o idejama“ (Vladimir Filipović, 1989.). Termin *ideologija* je pretežno vezan i on se najčešće upotrebljava kada je riječ o političkim ideologijama – liberalizam, feminizam, marksizam itd. Međutim, nazivanje islama ideologijom upravo je proizvod islamofobičnog diskursa, čija je namjera stavljanje islama u kontekst političke ideologije, npr. islamizma ili navodne militantnosti islama..

Da je islam religija, a ne ideologija, dokazuje i sam pojam religije. Naime, religija se definira kao „vjerovanje u Nadnaravno i sveto, izraženo religijskim običajima, obredima i simbolima o kojima se skrbe religijske organizacije i religijsko vodstvo, i koje sljedbenike date religije opskrbljuje čudorednim definicijama“ (Ivan Cvitković, 2007.). Prema rječniku Oxford *Living Dictionary*, islam je „religija muslimana, monoteistička religija koja je objavljena preko Muhammeda kao Božijeg Poslanika“.

Autor islam stavlja u ravan s nacizmom koji je uzrokovao milionske žrtve i socijalizmom koji je suštinski antireligijska ideologija. I u ovom primjeru uočavamo odsustvo elementarne

sociološke i religijske pismenosti. Štaviše, za sljedbenike islama, ovakvo poistovjećivanje upravo predstavlja čin vrijeđanja njihovog sistema vrijednosti.

Navod: *Proglasiti kritičara ideologije za fobičnu osobu se ne bi trebalo događati u intelektualnoj raspravi. Potrebu za ovakvim etiketiranjem pokazuje slabost argumenata i nedostatak samopouzdanja da se uđe u raspravu i dijalog. Pokazuje nesigurnost. Istovremeno, postiže se efekat ušutkavanja druge strane i osujećuje se kritika.*

Autor teksta pokazuje nerazumijevanje društvene realnosti, budući da smatra da se „islamofobija“ pripisuje određenom pojedincu ili grupi na osnovu puke kritike ili u cilju cenzurisanja govora. To nije islamofobija. Islamofobijom se smatraju govor mržnje ili krivična djela počinjena iz mržnje prema muslimanima, te strukturalna diskriminacija građanki i građana na osnovu njihove pripadnosti islamu kao i širenje netrepeljivosti prema ovoj skupini.

Naime, u liberalnom društvu otvoren je prostor za slobodu misli i govora sve dok se time ne ugrožavaju i ne stereotipiziraju drugi ljudi i afirmira se intelektualna rasprava koja je na nivou pristojnosti i opće kulture dijaloga. Islamofobija nije nedopuštanje intelektualne rasprave. Na taj način bismo banalizirali i marginalizira pitanje diskriminacije, govora mržnje, krivičnih djela počinjenih iz mržnje prema muslimanima i sl. Nažalost, brojni izvještaji o islamofobiji koje izdaju relevantni centri (npr. OSCE, Evropsko Vijeće, ...) govore o tome da se upravo naprijed navedeni oblici nasilja prema muslimanima iz godine u godinu povećavaju, te da ozbiljno narušavaju njihovo dostojanstvo i sigurnost.

Navod: *Islam i muslimani nisu isto. Još jedan problem sa riječi islamofobija je što izjednačava muslimane i islam, a što su očito dva različita pojma. Muslimani nisu određeni samo islamom. Na njihov identitet utiču i njihova kultura, škola, knjige koje čitaju, filmovi koje gledaju itd., te ih je pogrešno svesti samo na islam.*

Autor ne prepoznaje činjenicu da muslimani bivaju žrtve islamofobije s obzirom na religiju kojoj pripadaju, te se stoga termin islamofobija ne može odvojiti od pripadanika te religije. Naprotiv, muslimani/ke postaju žrtvom islamofobije ne zbog različitih aspekata njihovog života, poput navedenog primjera, vrste knjiga koje čitaju i sl., već upravo zbog toga što pripadaju islamu, i dešava se da su počinioi krivičnih djela iz mržnje pripadnike druge religije uzeli za metu misleći da su muslimani, poput Sikha.

Tačno je da se islamofobija ne može precizno definirati, odnosno, ne postoji jedinstvena niti univerzalna definicija ove pojave. Ipak, autor teksta „Zašto je riječ islamofobija pogrešna?“, izjednačavajući islam sa ideologijama poput socijalizma i nacizma, zanemaruje činjenicu da bi se upravo islamofobija mogla smatrati ideologijom. Ovo potvrđuju i mnogi teoretičari, a među njima i Dr. Chris Allen, koji kaže da je „islamofobija jedna ideologija, po teoriji, funkciji i svrsi slična rasizmu i drugim sličnim pojavama, koja potvrđuje i podržava negativno vrednovanje muslimana i islama u savremenim okolnostima, koje utječe na društvene postupke, interakcije i reakcije, te oblikuje i uvjetuje interpretacije, percepcije i stavove o muslimanima i islamu kao o Drugome“. Treba se pozvati i na izvještaj britanskog centra Runnymede, iz 1997. godine, koji islamofobiju definira kao „strah od islama i muslimana i

mržnja i neprijateljstvo prema islamu i muslimanima, iskazani u nizu stavova koji podrazumijevaju i pripisuju negativne i ponižavajuće stereotipe i uvjerenja muslimanima“. Autor je zanemario i činjenicu da su Ujedinjene Nacije prepoznale islamofobiju kao takvu i njome se počele baviti još 2004. godine, kada je Kofi Annan sazvao konferenciju pod nazivom „Suočavanje sa islamofobijom“.

Svi nemili događaji u svijetu koji su bitno utjecali na muslimane nakon 11. septembra, ali i prije, doveli su do potrebe da se skroji jedan potpuno novi termin, koji je u ovom slučaju „islamofobija“, te je bilo za očekivati da ovo naiđe na otpor mnogih koji ovaj pojam vide problematičnim. Međutim, ukoliko je jedini argument da je ovo pogrešan termin zato što je islam ideologija, te da ne postoji fobija od ideologije, možemo vidjeti da se jednostavno radi o nedovoljnoj informisanosti, baratanju praznim informacijama, kao i neprijateljskom raspoloženju prema islamu i muslimanima.

Očekujemo od Mreže mira da, u duhu kulture dijaloga i razmjene mišljenja, objavi reakciju na navedeni tekst. Nadamo da ubuduće, poštujući postulate slobode izražavanja, nećemo čitati tekstove koji doprinose netoleranciji prema vjerskim skupinama, nacionalnim manjinama, LGBT populaciji, ženama, osobama sa invaliditetom i drugim marginaliziranim skupinama, kako bi se izbjegla netrpeljivost i stvaranje negativnog ambijenta.

S poštovanjem,

grupa mladih aktivista Nahlinog edukacijskog programa o ljudskim pravima i slobodi vjere.